OPETUSHALLITUS
UTBILDNINGSSTYRELSEN

Asiantuntijalausunto
Juho Mikkonen
Johtava asiantuntija
Opetushallitus
2.11.2026
OPH-6803-2026

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi valtakunnallisista opinto-, koulutus- ja tutkintorekistereistä annetun lain, julkisyhteisöjen henkilöstöltä vaadittavasta kielitaidosta annetun lain 13 §:n ja valtakunnallisesta osaamistietovarannosta

Sivistysvaliokunta pyytää Opetushallituksen asiantuntijalausuntoa laeiksi valtakunnallisista opinto-, koulutus- ja tutkintorekistereistä annetun lain, julkisyhteisöjen henkilöstöltä vaadittavasta kielitaidosta annetun lain 13 §:n ja valtakunnallisesta osaamistietovarannosta annetun lain 9 §:n muuttamisesta (HE 235/2026 vp). Opetushallitus lausuu seuraavaa.

Opetushallitus kannattaa esitystä kokonaisuutena varsinkin, kun siitä on poistettu jatkovalmistelussa esimerkiksi tiedon elinkaaren, tietosuojan, tietoturvan, laissa kuvatun tietovarantopalvelukokonaisuuden loogisuuden sekä tiedonhallinnan ennakoitavuuden, selkeyden ja tarkoituksenmukaisuuden näkökulmasta Opetushallituksessa ongelmalliseksi koettu lisäys mahdollisuudesta tallentaa opetuksen ja koulutuksen valtakunnalliseen tietovarantoon henkilöpohjaisesti tietoja, joiden ensisijainen käyttötarkoitus on opetus- ja kulttuuriministeriön tilastollinen seuranta. Hallituksen esitys ei tämän poiston myötä tällaisenaan myöskään aiheuta merkittävää järjestelmäkehitystyötä Opetushallituksessa tai opetuksen ja koulutuksen järjestäjien käyttämissä opintohallintojärjestelmissä. Opetushallitus pitää kuitenkin kannatettavana hallituksen esityksen perusteluteksteissä mainittua tietovarantopalveluiden kehittämistarpeiden selvittämistä kokonaisuutena, ja tällaisen selvitystyön yhteydessä Opetushallitus suosittelee sen perinpohjaista miettimistä, miten tietojen kerääminen keskitetysti ensisijaisesti tilastollista hyödyntämistä varten kannattaa toteuttaa, jotta se pystytään tekemään mahdollisimman kustannustehokkaasti ja ylläpidettävästi säilyttäen nykyisen data- ja sovellusarkkitehtuurin looginen kokonaisuus ja tekninen toimivuus, jos

OPETUSHALLITUS
UTBILDNINGSSTYRELSEN

Asiantuntijalausunto
Juho Mikkonen
Johtava asiantuntija
Opetushallitus
2.11.2026
OPH-6803-2026

nykyiset menetelmät toimialaa koskevan tilastollisen tiedon tuottamiseksi tai siihen käytettävissä oleva data koetaan riittämättömiksi.

Opetushallitus pitää erityisen hyvänä muutosta lain valtakunnallisista opinto-, koulutus- ja tutkintorekistereistä 1 §:ään, jonka ansiosta tiedonvaihto opetuksen ja koulutuksen järjestäjien välillä oppijan siirtymä- ja nivelvaiheissa tunnistettaisiin laissa eksplisiittisesti sen kuvaaman tietovarantopalvelukokonaisuuden tehtäväksi. Vielä tällä hetkellä opetuksen ja koulutuksen järjestäjät joutuvat välittämään oppijan aikaisempaan opiskeluoikeushistoriaan liittyviä tietoja toisilleen hajautetuin menetelmin, mikä on sekä tehotonta että kallista. Ei ole myöskään tavatonta, että nykyisessä hajautetussa tiedonvaihtotavassa vastaanottavalla opetuksen tai koulutuksen järjestäjällä ei lopulta ole kaikki opetuksen tai koulutuksen järjestämisen kannalta oleellinen tieto käytettävissään, sillä oppija ei välttämättä kerro tai osaa kertoa, missä kaikkialla hän on aikaisemmin opiskellut, tai sitten tietoja ei edes saada niin sanotulta lähettävältä koulutuksen järjestäjältä, jolloin oppijan oikeusturva ei aina toteudu. Nykyisenkaltainen hajautettu tiedonvaihto siirtymä- ja nivelvaiheisiin liittyvien tietojen luovutuksissa on myös tietosuojan ja tietoturvan kannalta ongelmallista, sillä tietoja liikutellaan esimerkiksi sähköpostien ja puhelimen kautta niin, että tietoja käsitellään opintohallintojärjestelmien ulkopuolella. Mainitun lakimuutoksen myötä voidaan mahdollistaa kustannustehokas keskitetty tiedonvaihtojärjestelmä Opetushallituksen KOSKI-palvelun tietosuoja- ja tietoturvaprotokollien mukaisesti tietojärjestelmien välillä, jolloin myös jokainen oppijan aikaisempiin opintoihin liittyvä rajapintakysely tähän käyttötarkoitukseen tallentuu KOSKI-palvelun lokeille, mikä muun muassa helpottaa mahdollisten tietosuojaloukkausten selvittelyä. Kyseisen kaltaisen, uuden lain kohdan eksplisiittisesti mahdollistaman keskitetyn tiedonvaihtotyökalun kehittäminen ja käyttöönotto Opetushallituksen KOSKI-palvelussa voidaan myös toteuttaa nykyisten kehittämisbudjettien puitteissa

OPETUSHALLITUS
UTBILDNINGSSTYRELSEN

Asiantuntijalausunto
Juho Mikkonen
Johtava asiantuntija
Opetushallitus
2.11.2026
OPH-6803-2026

eikä näin edellytä lisäkehittämismäärärahoja. Opetuksen ja koulutuksen järjestäjille keskitettyyn tiedonvaihtoratkaisuun siirtyminen tulevaisuudessa taas tuottaa kustannussäästöjä ja tehostaa tiedonhallintaa todennäköisesti nopeamminkin kuin keskipitkällä aikavälillä.

Muilta osin Opetushallitus pitää hyvänä, että lakiin valtakunnallisista opinto-, koulutus- ja tutkintorekistereistä liittyvät lakiehdotukset esimerkiksi selkeyttävät oppijan identiteetinhallinnan periaatteita lain kuvaamassa tietovarantopalvelukokonaisuudessa (3 §), määrittelevät Opetushallituksen sekä opetuksen ja koulutuksen järjestäjien rooleja ja yhteistyötä niin rekisterinpitäjyyden (5 §) kuin tietojen luovuttamisen (11 d §) osalta aikaisempaa paremmin sekä paikkaavat laissa aikaisemmin olleita puutteita opetuksen ja koulutuksen valtakunnallisen tietovarannon tietosisältöihin liittyvissä määrittelyissä (9 §, 9 d § ja 11 c §). Monet lakiehdotuksista ovat sellaisia, joita Opetushallitus on suositellut omissa lausunnoissaan ennenkin, ja vaikka Opetushallituksen näkökulmasta lakiin valtakunnallisista opinto-, koulutus- ja tutkintorekistereistä jää edelleen kehitettävää, hallituksen esitys kokonaisuutena ajanmukaistaa lakia mutta myös kehittää sitä merkittävästi kohti kattavaa ja toimenpanon näkökulmasta ymmärrettävää loogista kokonaisuutta.

Myös muutosta valtakunnallisesta osaamistietovarannosta annettuun lakiin Opetushallitus pitää perusteltuna, jotta tietojen luovuttamiseen liittyvä vastuu määritellään myös tässä laissa jatkossa samalla tavalla eksaktisti kuin esimerkiksi laissa valtakunnallisista opinto-, koulutus- ja tutkintorekistereistä.

OPETUSHALLITUS
UTBILDNINGSSTYRELSEN

Asiantuntijalausunto
Juho Mikkonen
Johtava asiantuntija
Opetushallitus
2.11.2026
OPH-6803-2026

Opetushallitus
Hakaniemenranta 6, PL 380, 00531 Helsinki
+358 29 533 1000, kirjaamo@oph.fi
www.oph.fi, Y-tunnus: 2769790-1